

Хома Т.В.

*кандидат педагогічних наук, викладач,
Мукачівський кооперативний торговельно-економічний коледж*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОГО КОЛЕДЖУ

Нова українська школа змінює свої пріоритети у навчанні школярів. Концепція Нової української школи вимагає сучасних підходів в оволодінні знаннями, українською мовою зокрема. У процесі викладання рідної мови в умовах коледжу необхідно враховувати ті зміни, що мають місце в основній школі.

Специфікою викладання української мови в умовах коледжу економічного спрямування є:

- організація навчально-виховного процесу у формі лекційно-практичних занять;
- професіоналізація навчання;
- формування комунікативних умінь і навичок.

Українська мова в умовах коледжу вивчається за програмою «Українська мова». Навчальна програма для вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, які здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти».

В основу програми «Українська мова» [2] закладено новий підхід до навчально-виховної мети дисципліни, що передбачає підготовку студента як компетентісно-мовленнєвої особистості, яка відзначається високою мовленнєвою культурою; формування навичок комунікативно виправданого користування засобами мови в різних життєвих ситуаціях із обов'язковим дотриманням мовних норм і правил мовленнєвого етикету; реалізацію комунікативного принципу навчання.

Основними завданнями навчання української мови в умовах коледжу визначено: ознайомлення з мовною системою як основою формування мовних умінь і навичок – орфоепічних, лексичних, граматичних, правописних, стилістичних; вироблення у студентів компетенцій комунікативно виправданого користування засобами мови в різних життєвих ситуаціях, урахуваючи їх фахову підготовку.

Теоретичні і методичні засади викладання української мови досліджувала низка науковців: О. Біляєв, Л. Варзацька, Є. Голобородько, І. Кучеренко, М. Пентилюк та інші.

Відтак, І. Кучеренко [1, с. 13] у дисертаційному дослідженні розкрила наукові засади сучасної мовної освіти, що передбачають визначення: стратегічних принципів та загальних способів організації суб'єкт-суб'єктної навчальної діяльності учнів на уроці й виступають необхідною теоретичною платформою і стратегічним методологічним

орієнтиром для розроблення ефективної технології сучасного уроку української мови.

У сучасному освітньому просторі домінувальними філософськими, за дослідженнями І.Кучеренко, тенденціями мовної освіти є:

– стандартизація змісту навчання, особистісна орієнтованість, компетентісна спрямованість мовного навчального процесу, діалогізація навчальної діяльності;

– застосування продуктивних технологій навчання української мови, переосмислення ролі вчителя та інші.

В умовах коледжу економічного спрямування нами акцентувалася увага не стільки на запам'ятовування студентами системи правил, скільки на розуміння закономірностей їх функціонування та формування комунікативних умінь і навичок, не залишаючи поза увагою формування культури писемного мовлення. Програмою передбачено вивчення таких розділів і тем: «Функціональна стилістика і культура мовлення», «Практична стилістика і культура мовлення. Стилiстичні засоби фонетики», «Стилiстичні засоби лексикології та фразеології», «Сприймання чужого мовлення. Відтворення готового тексту», «Практична стилістика і культура мовлення. Морфологічні засоби стилістики», «Стилiстика речень з різними способами вираження чужого мовлення», «Студентський проект удосконалення власного мовлення», «Риторика». Завдання кожного розділу – сформувані у студентів уміння й навички таких ознак комунікативного мовлення, як правильність, що передбачає дотримання норм літературної мови, комунікативна доцільність, яка означає мотивоване використання засобів мови для певної мети спілкування. До кожної з тем виокремлено завдання для самостійної (індивідуальної) роботи.

Серед методів навчання застосовуємо як традиційні, так й інноваційні, на практичних заняттях перевагу надаємо комунікативному моделюванню ситуацій, в основі яких – словесне змалювання уявної ситуації реальної дійсності. Алгоритм його виконання: з'ясування мети мовлення, призначення ролей співрозмовників, реалізація мовленнєвого акту у формі діалогу. Особлива увага акцентується на дотриманні норм українського мовленнєвого етикету: вітання, вживання форм звертання та формул вибачення, вираження прохання. Безперечно, пропонуються ситуації, пов'язані з майбутньою спеціальністю: побудувати діалоги на основі сприйнятих на слух розповідей, скласти розповідь-опис продукції для продажу в крамниці, побудувати діалог між керівником і працівником торговельного підприємства тощо. Окрім того, студентам пропонуються завдання на дослівне й вибіркоче переказування тексту художнього й ділового стилів, презентація проекту удосконалення власного мовлення, взаєморецензування, редагування власного тексту.

Під час вивчення теми «Практична стилістика і культура мовлення. Норми вимови» студенти отримували завдання такого типу: дослідити мовлення дикторів українського телебачення, запам'ятати вимову окремих слів, проаналізувати мовлення своїх друзів. Це дало можливість студентам удосконалити процес складання висловлювання, формувати культуру усного мовлення. Результатом такої роботи було укладання власного орфоепічного словника «Говори правильно», що покращить професійну компетентність майбутнього фахівця (обслуговування відвідувачів банку, у крамниці, на митниці).

У процесі вивчення теми «Морфологічні засоби стилістики» студенти склали проекти, серед яких: «Як утворюються слова у мові», «Роль прикметників у мовленні», «Особливості уживання займенників та числівників у професійному мовленні» та інші.

Як показує досвід роботи, на заняттях важливе місце займає робота з Великим тлумачним словником сучасної української мови та іншими, що збагачує активний словник студента.

Отже, навчання української мови в умовах коледжу спрямоване на формування культури усного й писемного мовлення, але із елементами професіоналізації мовної освіти.

Список використаних джерел:

1. Кучеренко І.А. Теоретичні і методичні засади сучасної української мови в основній школі / І.А. Кучеренко: автореф. дис на здобуття наук. ступеня д. пед. н.: спец.13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» Херсон, 2015. – 44 с.

2. Українська мова. Навчальна програма для вищих навчальних закладів І-ІІ рівнів акредитації, які здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти. / укл.: Т. М. Антонюк, Л. Б. Ковалевська, А. М. Кабаненко // М-во освіти і науки України, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. – К., 2013. – 23 с.